

Ing. Vladimír Šretr – daňový poradce

Daňová informace – o změně zákona 280/2009 Sb. – daňový řád od r. 2021

Ve Sbírce zákonů byl dne 11. června 2020 vydán nový zákon č. **283/2020 Sb.**, který s účinností **od 1.1.2021** mění dosavadní znění zákona 280/2009 Sb. – daňový řád.

Součástí zákona 283/2020 Sb. jsou také změny provedené v některých dalších zákonech, a to především v zákoně 235/2004 Sb. o dani z přidané hodnoty, v zákoně 338/1992 Sb. o dani z nemovitých věcí a některých dalších souvisejících zákonech.

Vzhledem k rozsáhlosti změn daňového řádu, kterých je více jako 140, a dalším 13 přechodným ustanovením novely DŘ, uvádím v této informaci pouze hlavní změny, ke kterým bude od r. 2021 v oblasti správy daní docházet.

Podstatným způsobem se budou měnit možnosti využití **daňové informační schránky – viz § 69 DŘ**. Daňová informační schránka bude moci být využita nejen pro získávání informací shromažďovaných ve spisu a na osobním daňovém účtu daňového subjektu, ale nově bude daňová informační schránka použitelná i pro možnost činit elektronické podání s využitím vybraných individualizovaných údajů, které správce daně o daňovém subjektu zpracovává. Postupy pro přístup do nové daňové informační schránky jsou pak uvedeny v nových ustanoveních § 69a a § 69b DŘ.

Podle **bodu 1 přechodných ustanovení** nového zákona 283/2020 Sb. však budou daňové informační schránky zřízené podle dosavadního znění zákona (tzv. první generace) zachovány v činnosti po dobu 12 měsíců od zveřejnění informace správce daně o tom, že je technicky připraven pro zřízení daňové informační schránky tzv. „druhé generace“ – v tomto období budou využitelné oba typy daňových informačních schránek.

Odlišně od dosavadního platného způsobu **zahájení daňových kontroly** budou zahajovány daňové kontroly od roku 2021. Podle dosavadního znění DŘ (§ 87/1 DŘ) byla zahajována daňová kontrola prvním úkonem správce daně (např. protokolem o ústním jednání), při kterém byl vymezen předmět a rozsah daňové kontroly a při kterém správce daně začal prověřovat tvrzení daňového subjektu. **Od roku 2021 bude dle novelizovaného ustanovení § 87/1 DŘ daňová kontrola zahájena již doručením oznámení o zahájení daňové kontroly**, ve kterém bude vymezen předmět a rozsah daňové kontroly. Nebude tak již vyžadována fyzická přítomnost daňového subjektu při zahájení daňové kontroly a nebudou již zasílány výzvy k zahájení daňové kontroly.

Podle **bodu 2 přechodných ustanovení** nového zákona 283/2020 Sb. však výzva správce daně k umožnění zahájení kontroly, vydaná do konce r. 2020, bude mít i po novele zákona stejné účinky dle dosavadního znění zákona, vč. možnosti stanovení daně podle pomůcek. Tato skutečnost však nevylučuje, aby správce daně zahájil po 1.1.2021 daňovou kontrolu cestou oznámení podle této nové právní úpravy.

Podle dosavadního znění § 88 DŘ **měl daňový subjekt právo požádat** správce daně o stanovení přiměřené lhůty pro vyjádření se ke kontrolním zjištěním správce daně v rámci probíhající kontroly. **Podle novelizovaného znění § 88/2 DŘ tuto lhůtu již stanoví správce daně samostatně bez součinnosti s daňovým subjektem.**

Obdobným způsobem bude ukončována daňová kontrola dle nového § 88a DŘ, a to doručení oznámení o ukončení daňové kontroly, ke kterému musí být obligatorně přiložena zpráva o daňové kontrole podepsaná oprávněnou úřední osobou.

V případě, že je v rámci podaného odvolání prováděno **dokazování odvolacím orgánem** ve smyslu § 115 DŘ a odvolací orgán stanoví daňovému subjektu lhůtu pro vyjádření se ke zjištěným skutečnostem, **bude nově zavedena možnost prodloužení této lhůty stanovené odvolacím orgánem ve smyslu novelizovaného ustanovení § 115/3 DŘ.** Dle dosavadní právní úpravy nebylo možno stanovenou 15ti denní lhůtu prodloužit.

Z důvodu ochrany osobních údajů se jeví jako významná změna **možnost daňových subjektů – fyzických osob požádat správce daně o přidělení místo dosavadního daňového identifikačního čísla, které obsahuje rodné číslo fyzické osoby, vlastní identifikátor (DIČ), který bude na rozdíl od rodného čísla koncipován jako bezvýznamový a současně není univerzálním identifikátorem, který by ztotožňoval danou osobu napříč celou sférou výkonu veřejné moci.** Takto přidělený vlastní identifikátor bude tvořit kmenovou část daňového identifikačního čísla. Tento postup vyplývá z novelizovaného ustanovení § 130/4 DŘ.

Nově se zavádí lhůta pro podání daňového přiznání v případě, že je toto podáváno elektronicky. Podle novelizovaného ustanovení § 136 odst. 4 písm. a) DŘ **prodlužuje** základní tříměsíční lhůta pro podání přiznání po uplynutí zdaňovacího období **na 4 měsíce** po uplynutí zdaňovacího období v případě, že **daňové přiznání nebylo podáno nejpozději do 3 měsíců po ukončení období a následně bylo toto daňové přiznání podáno elektronicky.**

Podle **bodů 3 přechodných ustanovení** nového zákona 283/2020 Sb. bude možno již toto prodloužení lhůty použít na daňová přiznání za období, které skončilo 31.12.2020 (za období, které neskončilo přede dnem předcházejícím dni nabytí účinnosti nového zákona) nebo později po 1.1.2021.

V případě, kdy daňové přiznání bylo podáváno daňovým poradcem a byla tak lhůta pro podání daňového přiznání prodloužena na 6 měsíců po ukončení zdaňovacího období, bylo nutné mít uplatněnou plnou moc udělenou konkrétnímu poradci u správce daně před uplynutím tříměsíční lhůty a zpracování a podání daňového přiznání muselo být provedeno konkrétním poradcem.

Nově je v případě daňového přiznání podaného poradcem zvolena v ustanovení § 136 odst. 2 písm. b) bod 2. DŘ konstrukce obdobná prodloužení lhůty v případě elektronického podání.

Pokud daňové přiznání nebylo podáno ve lhůtě do 3 měsíců po uplynutí zdaňovacího období, prodlužuje se lhůta pro podání přiznání na 6 měsíců, pokud následně daňové přiznání podal daňový poradce.

Výhodou tohoto postupu má být odpadnutí administrativy spojené s udělováním plné moci daňovému poradci a s testováním toho, zda byla včas uplatněna plná moc udělená konkrétnímu daňovému poradci. Rovněž nebude nadále posuzováno, zda poradce dané příznání „zpracoval“, ale pouze to, zda jej podal.

K určité změně dochází také v oblasti **opravných daňových příznání**. Podle nového ustanovení § 138 odst. 3 DŘ bude možno podat opravné daňové příznání nově i v případech, kdy je řádné i opravné daňové příznání podáno po uplynutí tříměsíční lhůty elektronicky v prodloužené lhůtě do 4 měsíců, nebo je podáno poradcem v prodloužené lhůtě do 6 měsíců po ukončení zdaňovacího období, příp. jsou tato příznání podávána v prodloužené lhůtě na základě žádosti daňového subjektu o prodloužení lhůty dle § 36 DŘ.

V § 155 DŘ se **zvyšuje** minimální částka pro **vrácení přeplatku** z dosavadní částky 100,- Kč na **200,- Kč**.

Nově se také v nových ustanoveních § 155a a § 155b DŘ upravují postupy a lhůty pro vrácení vratitelných přeplatků. Přeplatky do výše 1 000,- Kč bude možno vracet i v hotovosti.

Novým způsobem se upravuje lhůta pro vrácení vratitelného přeplatku vzniklého v důsledku stanovení daňového odpočtu (u DPH). Tento přeplatek bude vrácen bez žádosti

- do 15 dnů ode dne oznámení platebního výměru, nebo
- do 30 dnů ode dne, který se považuje za den doručení platebního výměru, pokud se platební výměr nedoručuje (konkludentní vyměření).

V novém ustanovení § 157a DŘ se nově upravuje problematika **posečkání úhrady daně**.

V případě, že je příznán v řízení ve správním soudnictví odkladný účinek, je úhrada daně posečkána ode dne příznání odkladného účinku do dne nabytí právní moci rozhodnutí soudu ve věci stanovení daně.

Podle **bodů 5 přechodných ustanovení** nového zákona 283/2020 Sb. však bude toto posečkání příznáno jen v případech, u nichž byl odkladný účinek v řízení ve správním soudnictví příznán po 1.1.2021.

Nové ustanovení § 174a DŘ bude umožňovat správci daně vyplatit daňovému subjektu **zálohu na daňový odpočet**. Tato záloha bude stanovena ve výši odpovídající té části daňového odpočtu, nárokovaného daňovým subjektem, který správce daně nehodlá prověřovat v rámci postupu k odstranění pochybností nebo v rámci daňové kontroly. Takto vyplacená záloha pak bude vypořádána v rámci rozhodnutí o stanovení daně dle nového ustanovení § 174b DŘ.

Mění se výše **pokuty stanovené dle § 174a/2 DŘ** v případech, kdy je podání učiněno jinak než zákonem stanoveným postupem (§ 74/1/c DŘ), a to ze stávající částky 2 000,- Kč na **1 000,- Kč**.

Zvyšuje se minimální hranice pro vznik pokuty za **opožděné podání daňového příznání** dle § 250/3 DŘ z dosavadní částky 200,- Kč na novou částku 1 000,- Kč. Díky tomu nebude docházet k uložení pokuty tam, kde je povinnost podat daňové tvrzení splněna se zpožděním a základ pro výpočet pokuty je nízký.

K důležitým změnám dochází od roku 2021 také v oblasti úroků, a to jak v oblasti úroků hrazených daňovým subjektem, tak v oblasti úroků hrazených správcem daně.

Podle nového ustanovení § 251a DŘ se **úroky nebudou předepisovat** ani nebude povinnost tyto úroky hradit v případech, kdy **úrok u jednoho druhu daně u jednoho správce daně za jedno zdaňovací období nepřesáhne částku 1 000,- Kč.**

Podle nového znění § 251a/3 DŘ bude povinností správce daně vyrozumět daňový subjekt o předpisu úroků.

Vyrozumění o předepsání úroku bude správce daně povinen provést vždy poté, co dojde k předepsání úroku do evidence daní po skončení období, po které daný úrok (byť vždy za každý jednotlivý den uvnitř tohoto období) vznikl, tedy poté, co trvajících skutečnosti, odůvodňující jeho vznik, pominuly.

Proti uvedenému postupu správce daně ve věci úroků bude daňovému subjektu umožněno uplatnit námitku.

Novela daňového řádu mimo jiné také konkrétně vymezuje v novém ustanovení § 251d DŘ vztah úroků hrazených správcem daně k institutu náhrady škody, resp. újmy podle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem. Nově formulovaný vztah uvedených náhrad předpokládá, že náhrada škody dle zákona 82/1998 Sb. pokrývá pouze tu část negativních důsledků jednání správce daně, která není nahrazena úrokem hrazeným správcem daně dle DŘ (doposud byla úroky hrazené správcem daně započítávány na celkovou výši náhrady škody podle zákona 82/1998 Sb.).

Úroky, které **hradí daňový subjekt**, jsou:

- úrok z prodlení (§ 252 DŘ),
- úrok z posečkané částky (§ 253 DŘ).

Nově jsou stanoveny výše obou uvedených úroků. V případě **úroků z prodlení** je jeho výše (252/4 DŘ) stanovena obecně podle občanského zákoníku (§ 1970 NOZ), přičemž podle NOZ výši úroků stanoví vláda. **S účinností od 1.1.2014 je nařízení vlády ČR č. 351/2013 Sb. stanovena výše úroků z prodlení ve výši REPO sazby ČNB platné první den kalendářního pololetí, zvýšené o 8 %.**

U úroku z posečkané částky je výše úroků z posečkané částka stanovena ve výši jedné poloviny úroku z prodlení (dle předchozího odstavce).

Úroky, které **hradí správce daně**, jsou:

- úrok z vratitelného přeplatku (§ 253a DŘ),
- úrok z nesprávně stanovené daně (§ 254 DŘ),
- úrok z daňového odpočtu (§ 254a DŘ).

Výše úroků z vratitelného přeplatku i výše úroku z nesprávného stanovení daně odpovídá výši úroků z prodlení, tj. ve výši **REPO sazby ČNB platné první den kalendářního pololetí, zvýšené o 8 %.**

V případě úroků z daňového odpočtu odpovídá výše tohoto úroků polovině úroku z prodlení.

Podle **bodů 11 přechodných ustanovení** nového zákona 283/2020 Sb. budou úroky vzniklé do 31.12.2020 uplatňovány dle dosavadního znění zákona, a od 1.1.2021 budou již úroky počítány dle nové právního úpravy. Tento postup vychází ze skutečnosti, že úroky vznikají za každý jednotlivý den a proto je možno postupovat tak, jak je uvedeno.

Novela DŘ také nově umožňuje ustanovením § 259aa DŘ **promíjet pokutu za opožděné tvrzení daně**, uloženou dle § 250 DŘ. Jedná se o sankci, u níž správce daně nemůže vznik ani její výši ovlivnit v rámci správního uvážení.

Doposud nebylo možno dle stávajícího znění DŘ tuto pokutu promíjet.

Uvedená pokuta za opožděné tvrzení daně může být správcem daně prominuta na základ žádosti daňového subjektu, pokud k prodlení s podáním daňového tvrzení došlo z tzv. ospravedlnitelných důvodů.

Tato pokuta může být správcem daně prominuta zcela nebo zčásti.

Podle **bodů 13 přechodných ustanovení** nového zákona 283/2020 Sb. však bude možno podávat žádosti o prominutí pokuty za opožděné tvrzení daně jen u těch pokut, které vznikly z uvedeného důvodu až ode dne účinnosti nového zákona, tj. od 1.1.2021.

Nový zákon 283/2020 Sb. mění také s účinností od 1.1.2021 některá ustanovení zákona 235/2004 Sb. o DPH. Konkrétně se jedná o změnu ustanovení § 101a zákona, kterým se rozšiřuje **povinnost podávání** daňových přiznání, dodatečných daňových přiznání, kontrolních hlášení, souhrnných hlášení nebo jiných hlášení (např. následné souhrnné hlášení) **pouze elektronicky i na identifikované osoby**.

S účinností od 1.1.2021 se bude tedy povinnost elektronických podání výše uvedených vztahovat nejen na plátce DPH, ale i na identifikované osoby.

V návaznosti na nová ustanovení § 174a a § 174b daňového řádu, která nově upravují problematiku záloh na daňový odpočet, doplňuje se do zákona 235/2004 Sb. o DPH také nové ustanovení § 105a, podle kterého vzniká plátcům nárok na zálohu na nadměrný odpočet dle daňového řádu.

Ing. Vladimír Šretr – daňový poradce

V Ústí nad Labem dne 27.7.2020